

**Gemeente
Haarlem**

Rapportage Langer Zelfstandig Wonen

13 maart 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Informatie en communicatie	3
2.1	Uitgevoerd	3
2.2	In uitvoering	4
3.	Fysiek domein	5
3.1	Uitgevoerd	5
3.2	Nog te doen	6
4.	Sociaal domein	6
4.1	Uitgevoerd	6
4.2	In uitvoering	7
4.3	Nog te doen	8
5.	Conclusie	9

1. Inleiding

De gemeente Haarlem wil dat haar inwoners zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en dat ze weten hoe ze daar zelf aan kunnen bijdragen. Daarom heeft de gemeente in 2015 een plan van aanpak en een uitvoeringsagenda 'Langer zelfstandig wonen' opgesteld. Uit gesprekken met Haarlemmers, (zorg)professionals en mantelzorgers blijkt dat inwoners zelf ook graag zelfstandig willen wonen en dat ze duidelijke informatie nodig hebben om te weten hoe ze dat kunnen bevorderen.

Langer zelfstandig wonen

Belangrijkste voorwaarden om inwoners langer zelfstandig te kunnen laten wonen zijn:

- een geschikte woning
- een veilige, toegankelijke omgeving
- formele en informele ondersteuning
- voldoende voorzieningen in de buurt
- een goed functionerend sociaal netwerk

Langer zelfstandig wonen is een speerpunt in het Haarlemse beleid. Vanuit een interdisciplinair gemeentelijk team Langer zelfstandig wonen is de afgelopen drie jaar gewerkt aan de samenwerking met de woningcorporaties, ontwikkelaars, zorg- en welzijnsorganisaties om te doen wat nodig is.

Uitvoering

Sinds 2015 heeft de gemeente Haarlem met de samenwerkingspartners al veel plannen uitgevoerd. Er is veel informatie opgehaald en er zijn diverse initiatieven ontwikkeld. Ook zijn er thema's die concreet uitgewerkt (gaan) worden. Deze rapportage geeft een overzicht hiervan onderverdeeld in drie categorieën: Informatie en communicatie, fysiek domein en sociaal domein. Per categorie wordt aangegeven wat er uitgevoerd is, wat in uitvoering is en wat er nog op de agenda staat.

2. Informatie en communicatie

2.1 Uitgevoerd

Woon Zorg Welzijn-monitor Zuid-Kennemerland

Is een woning of buurt geschikt voor bewoning door ouderen of een inwoner met een zorgvraag?

Om vragen als deze te kunnen beantwoorden, hebben we de digitale Woon Zorg Welzijn-monitor laten maken. De monitor geeft inzicht in:

de bereikbaarheid en capaciteit van voorzieningen, zoals huisartsen, openbaar vervoer en supermarkten.

woningen die wel of juist niet geschikt (te maken) zijn voor bewoning door ouderen of inwoners met een zorgvraag.

gebieden die extra aandacht nodig hebben, omdat de verhouding tussen oudere bewoners en voorzieningen niet (meer) klopt.

De IJmond regio heeft een soortgelijke monitor. Er wordt gewerkt aan één regionaal dekkende WZW monitor voor beide regio's. Deze monitor wordt een onderdeel van de woonzorgwijzer van de provincie Noord-Holland. Ook de Huisvestingsmonitor van Beverwijk/ Heemskerk met de gegevens van de woonwensenonderzoek (WiMRA) 2017 worden hieraan gekoppeld. Zo ontstaat er

een omvattende regionale monitor met cijfers op het gebied van wonen welzijn zorg in brede zin. Gemeentelijke programma's en maatschappelijke partners kunnen deze informatie gebruiken voor nieuwe initiatieven. Momenteel vindt er een update plaats van de gegevens van de WZW monitor die eind 2019 gereed zal zijn.

Link naar de monitor:

<https://zkl.wzwkaart.info/map/monitor>

Wat ouderen willen

Onderzoeksbureau Heroes heeft in 2017 onderzocht wat ouderen en ouderenorganisaties willen weten over langer zelfstandig wonen in Haarlem. Daaruit blijkt dat zij de informatie versnipperd, lastig vindbaar en onduidelijk vinden. Bovendien willen ze dat alle informatie zowel digitaal als op papier beschikbaar is, omdat niet iedereen toegang heeft tot internet. De ouderen willen daarnaast graag woon- of verhuiscoaches voor persoonlijke begeleiding. De uitkomsten hiervan worden meegenomen in het door ontwikkelen van Wijkdorp 3.0. Wijkdorp 3.0 komt in deze rapportage aan bod bij de wijk als verzorgingshuis bij het onderdeel Sociaal domein

Thuis in de toekomst

Op 16 maart 2018 organiseerden we in winkelcentrum Schalkwijk de informatiemarkt 'Thuis in de toekomst'. Zorgaanbieders, het sociaal wijkteam, DOCK, Haarlems Effect, woningcorporaties en de gemeente lieten zien wat zij kunnen betekenen om Haarlemmers langer zelfstandig te laten wonen.

Op 17 januari 2019 hebben we een informatiemarkt georganiseerd in Haarlem-Noord om inwoners in gesprek te laten gaan over wat er nodig is om langer zelfstandig te kunnen wonen. Uitkomsten hiervan worden meegenomen in het ontwikkelen van nieuw beleid.

Publicaties

De gemeente, sociaal wijkteams en corporaties informeren belangstellenden via gidsen, folders, animaties en websites over zorg en ondersteuning dicht bij huis. We houden in de gaten of de informatie voldoet aan wat de doelgroep wil weten en zien erop toe dat de teksten op B1-niveau geschreven zijn.

2.2 In uitvoering

Regionale campagne

Onder regie van de gemeente Heemskerk start binnenkort de regionale campagne 'Langer zelfstandig wonen in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond'. Er zijn al veel initiatieven op dit gebied in de regio, maar door gebrek aan samenhang en coördinatie zijn ze niet effectief genoeg. Deze campagne wil dat verbeteren. Een eerste stap zou kunnen zijn om via regionale huis-aan-huiskranten geregeld aandacht te besteden aan langer zelfstandig wonen. Met tips, voorbeelden en checklists over hoe je dat kunt aanpakken. Een online-platform is ook een optie. Op dit moment is er een bureau geselecteerd om dit uit te voeren. Wij zijn in gesprek over planning, plan van aanpak en verdere afstemming over de inhoud.

3. Fysiek domein

3.1 Uitgevoerd

Onderzoek geschikte woningen

Onderzoeksbureau RIGO heeft in 2015 namens de regio Zuid-Kennemerland en IJmond in opdracht van de gemeente Velsen onderzocht of er voldoende woningen zijn om inwoners langer zelfstandig te laten wonen en wat er moet gebeuren om vraag en aanbod op elkaar te laten aansluiten. In het rapport 'Wonen met zorg in IJmond en Zuid-Kennemerland' doet RIGO aanbevelingen, zoals:

- zet een structurele monitor op
- organiseer regionale samenwerking rondom thema's die in meer gemeenten spelen

Op basis van de aanbevelingen hebben we onder meer de regionale woon-zorgagenda opgesteld, is er regionaal onderzoek gedaan naar leegstaand zorgvastgoed in samenwerking met "Samen voor betere zorg" en zetten we de Woon Zorg Welzijn-monitor regionaal en structureler in.

RIGO concludeert in het rapport dat gebiedsgericht beleid en overleg met instellingen vooral een lokale aangelegenheid is, maar dat regionale samenwerking wel bij kan helpen. De uitkomsten worden meegenomen in de aansluiting op het gemeentelijke programma Groei van de stad.

Blijverslening

Sinds 2017 kent Haarlem de Blijverslening. De regeling geeft ouderen en inwoners met een zorgvraag een lening waardoor zij hun woning kunnen aanpassen en dus in hun vertrouwde buurt kunnen blijven wonen. We verwachten dat de Blijverslening de stad meer levensloopbestendige woningen oplevert. Tot nu toe is er 3 keer gebruik gemaakt van de Blijverslening.

Ouder worden en prettig wonen

We hebben met de Haarlemse woningcorporaties de regeling 'Ouder worden en prettig wonen' ontwikkeld. Ouderen kunnen verhuizen naar een gelijkvloerse woning van de eigen of een andere corporatie. De huur is gelijk aan die van hun huidige woning, ze krijgen hulp van een verhuiscoach en een tegemoetkoming in de verhuiskosten. Zo hebben ouderen meer keus in wonen. We verwachten dat er als bijeffect meer doorstroming ontstaat. Dit zal in de effectmeting opgenomen worden. In 2018 is er rond de 25 keer gebruik gemaakt van de regeling.

Nieuw woningclassificatiesysteem

We hebben met de woningcorporaties in Zuid-Kennemerland een nieuw woningclassificatiesysteem ontwikkeld. Sinds 1 februari 2018 kunnen woningzoekenden zien of een woning geschikt is voor een bewoner met een lichamelijke beperking.

Prestatieafspraken

We hebben met de Haarlemse woningcorporaties en huurdersvertegenwoordiging afspraken gemaakt:

- corporaties gebruiken in hun advertenties het nieuwe woningclassificatiesysteem.
- de gemeente neemt de classificatie op in de Woon Zorg Welzijn-monitor.
- de huurdersvertegenwoordiging geeft door welke ontmoetingsplekken bewoners willen in hun wijk of wooncomplex. Die informatie gebruiken we in de gebiedsopgaven.
- de gemeente ziet erop toe dat in de acht ontwikkelingszones voldoende zorggeschikte en levensloopbestendige woningen en complexen komen, en dat de voorzieningen en de woonomgeving daar bij passen.

Tweejaarlijks woningbehoefteonderzoek

In november 2018 is voor de regio Zuid-Kennemerland en IJmond het onderzoek 'Wonen in de Metropoolregio Amsterdam' afgerond. Link:

<https://www.metropoolregioamsterdam.nl/document/27f3519a-dfb0-4633-ae85-992f0d23dbb5>

We zien daarin voor verschillende Haarlemse wijken:

- welke woningen beschikbaar zijn van en voor ouderen
- hoe tevreden men is over de woning en woonomgeving (inwoners geven een 7,7)
- of bewoners willen investeren in diverse voorzieningen om hun eigen woning duurzaam te maken en
- of mensen willen verhuizen (53% geeft aan verhuisplannen te hebben)

We gebruiken deze gegevens voor beleidsadvies, om de gebiedsopgaven aan te scherpen en voor de toekomstvisie van Haarlem.

3.2 Nog te doen

Transformatie zorgvastgoed

In 2016 hebben we met organisatie Samen voor betere zorg geïnventariseerd welk vastgoed van zorgaanbieders in Haarlem en Zandvoort leegstaat of verouderd is. Dit was een van de aanbevelingen uit het RIGO-rapport Wonen met zorg in Zuid-Kennemerland en IJmond. We breiden de inventarisatie uit voor de hele regio en kijken hoe we het vastgoed opnieuw kunnen gebruiken.

4. Sociaal domein

4.1 Uitgevoerd

Sociaal wijkteam

De wijkteams spelen een belangrijke rol voor Haarlemmers die langer zelfstandig willen blijven wonen. Omdat zij gebiedsgericht werken kunnen zij goed inspelen op de behoeften van inwoners. Haarlem heeft acht sociaal wijkteams, verspreid over de stad. Ze helpen hen hun sociaal netwerk versterken, bieden ondersteuning en kijken samen met hen welke activiteiten bijdragen aan een interessante dagbesteding. De teams werken nauw samen met zorg- en welzijnsinstellingen. Omdat er in elk team onder meer wijkverpleegkundigen, een Wmo-consulent en specialisten op het gebied van (ouderen)zorg werken, kunnen ze snel hulp in gang zetten.

Odensehuis

In april 2018 is in Schalkwijk het Da Vinci-centrum voor ontmoeting geopend. In dit centrum bevindt zich onder meer het Odensehuis voor mensen met beginnende dementie en de mensen om hen heen. Zelfredzaamheid en eigen regie staan er centraal.

In het Da Vinci-centrum zijn ook andere maatschappelijke organisaties ondergebracht, zoals het inloophuis voor kankerpatiënten, de Herstelacademie, DOCK en de wijkraad. Dat maakt van Da Vinci een multifunctionele ontmoetingsplek die Haarlemmers helpt langer zelfstandig te blijven wonen.

4.2 In uitvoering

Wijkgerichte zorg

Het programma 'Wijkgerichte zorg' is in 2016 in de plaats gekomen van Draagnet. In Wijkgerichte zorg werken huisartsen, wijkverpleegkundigen en andere zorginstellingen samen aan de zorg voor mensen met dementie en ouderen. Ook bieden zij ondersteuning aan hun mantelzorgers. Het programma draagt ertoe bij dat inwoners langer thuis kunnen blijven wonen.

De praktijk leert dat in het programma Wijkgerichte zorg veelal vanuit het medisch perspectief wordt gewerkt. Mede omdat geconstateerd is dat de aansluiting op het sociaal domein beter kan is het Netwerk kwetsbare ouderen opgericht.

Professioneel netwerk Kwetsbare ouderen

In het regionale netwerk Kwetsbare ouderen delen professionals hun kennis en de problemen waar ze in de praktijk tegenaan lopen. In het netwerk worden daarvoor praktische oplossingen bedacht. Het is een aanvulling op het programma Wijkgerichte zorg, temeer daar ook de welzijnspartners, sociaal wijkteam en informele zorgpartners deelnemen.

Woondiensten

We hebben onderzocht of we diensten kunnen aanbieden die zelfstandig wonen makkelijker maakt voor oudere Haarlemmers en Haarlemmers met een beperking. Dat heeft geleid tot de pilot 'Voormekaar', waarin Servicepaspoort, BUUV, het Buurtbedrijf en Zorg voor de buurt deelnemen. Voormekaar ondersteunt deze Haarlemmers bij praktische zaken in het dagelijks leven. Afhankelijk van wie de dienst uitvoert, is de hulp gratis of tegen (een geringe) vergoeding.

De Compaan

Sinds begin 2018 kunnen oudere Haarlemmers een Compaan lenen. Dat is een tablet voor ouderen die niet met de computer overweg kunnen, maar wel deel uit willen maken van onze digitale wereld. Speciale software, grote buttons en extra beveiliging helpen daarbij.

De Compaan:

- bevordert het welzijn van de ouderen doordat ze digitale sociale contacten kunnen onderhouden met familie, vrienden en buurtbewoners, en nieuwe contacten kunnen leggen
- maakt het voor ouderen eenvoudiger om deel te nemen aan welzijnsactiviteiten door Haarlemse functies, zoals haarlemontmoet.nl, BUUV en het sociaal wijkteam
- helpt ouderen wennen aan technologische innovatie zoals domotica: elke Compaan heeft buttons die afgestemd zijn op wat de gebruiker wil of nodig heeft, zoals Servicepaspoort en een album met foto's van Haarlem-toen

De oudere mag de Compaan zes maanden gratis gebruiken en beslist daarna de tablet over te nemen of terug te geven. Van de opbrengst worden nieuwe tablets ingezet; en teruggegeven Compaans worden opnieuw uitgeleend aan bewoners. Zo kunnen zo veel mogelijk oudere Haarlemmers meedoen. De resultaten zijn tot nu toe:

Tot op heden hebben 275 ouderen gebruik gemaakt van het aanbod en de Compaan in bruikleen genomen. Van de bewoners die de tablet zes maanden hebben gebruikt, heeft circa 60% de Compaan overgenomen.

Op dit moment wordt een onderzoek onder de Compaan deelnemers uitgevoerd over het gebruik en tevredenheid. De resultaten hiervan volgen na de zomer 2019.

E-health

Meer ouderen en inwoners met een zorgvraag in Haarlem, die bovendien zo lang mogelijk thuis blijven wonen, geeft extra druk op de gezondheidszorg. E-health-producten en -diensten zijn digitale toepassingen en technologische oplossingen om die druk te verlagen. Probleem is dat ouderen en hun verzorgenden e-health moeizaam accepteren. Een trainee onderzoekt welke rol de gemeente op zich kan nemen om e-health-oplossingen te stimuleren. Met zorgaanbieders, ouderenorganisaties, kennisinstituten en ondernemers onderzoeken we hoe we e-health beter kunnen afstemmen op wat ouderen willen en nodig hebben. Ook is het van belang om zorgaanbieders die vormen van E-health gebruiken hun kennis met elkaar te laten delen. Het advies is in april 2019 klaar.

Mantelzorg

Mantelzorgers zijn van onschatbare waarde, zeker als ouderen of inwoners met een zorgvraag langer zelfstandig wonen. Uit onderzoek blijkt dat veel mantelzorgers zich overbelast voelen en dat zij onvoldoende weten waar zij terecht kunnen voor ondersteuning. Mantelzorgondersteuner Tandem, zorgaanbieders en onze Wmo-casemanagers spannen zich in om zo veel mogelijk informele verzorgers te ondersteunen. In het eerste kwartaal van 2019 krijgt de raad hierover een informatienota.

De wijk als verzorgingshuis

Wijkdorp 3.0 is een initiatief van DOCK, Pré Wonen en Zorgbalans. Het bouwt aan een fijnmazig netwerk van voorzieningen in Meerwijk zodat ouderen langer thuis kunnen wonen. Buurtbewoners en de wijkraad helpen mee de plannen te verwezenlijken. De gemeente subsidieert dit vanuit het investeringsfonds stedelijke vernieuwing.

Haarlemse ouderen met een migratieachtergrond

Landelijk onderzoek wijst uit dat senioren met een migratieachtergrond de weg naar zorgaanbieders en welzijnsorganisaties slecht weten te vinden en dat contact moeizaam verloopt. Vaak merken de organisaties pas dat er iets aan de hand is als de situatie zo ernstig is dat thuis wonen geen optie meer is. Om ook deze Haarlemmers zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen, is het belangrijk dat zorgaanbieders en welzijnsorganisaties structureel samenwerken met migrantenorganisaties. Dit is een van de redenen dat de Coalitie Haarlem Ontmoet opgericht is. Deze richt zich onder andere op het bestrijden van eenzaamheid bij migranten ouderen.

4.3 Nog te doen

Publicaties

We actualiseren geregeld de website en de andere publicaties van de gemeente Haarlem en de sociaal wijkteams op het gebied van de regelingen. We vragen de corporaties hun huurders op dezelfde, begrijpelijke manier te informeren.

5. Conclusie

Langer zelfstandig wonen staat in Haarlem op de kaart. Sinds 2015 hebben we met de betrokken partijen veel initiatieven ontplooid om dat te bereiken. Daar zijn we trots op. Wij zien dat onze partners volop bezig zijn met het uitdragen van de genoemde projecten en het langer zelfstandig wonen. Tegelijk merken we dat het beter kan: veel van deze activiteiten komen los van elkaar tot stand, er is weinig samenhang. We willen in kaart brengen waar de meeste urgentie ligt en waar nog onvoldoende initiatief wordt genomen om langer zelfstandig wonen in Haarlem te bevorderen. Bovendien gaan we meer bekendheid geven aan de bestaande/op te zetten regelingen en het langer zelfstandig wonen. Daarom voeren wij de uitvoeringsagenda uit en formuleren wij concrete en meetbare doelstellingen in de beleidsprogramma's op gebied van wonen en maatschappelijke ondersteuning. Ook sluiten wij aan bij het programma Groei van de stad en de Gebiedsopgaven. De raad wordt hierover in de reguliere P&C cyclus geïnformeerd.

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
13 maart 2019

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

haarlem.nl